

csak eljátszani lehet, gondoltam. De vajon egy életen át lehet-e ezt játszani úgy, hogy soha nem esünk ki a szerepünkől? Ha nem belülről fakad, ha nem a sajátunk?

A perkupai temetőben a szalonnai lelkész mondta a nyitott sír mellett, hogy hiába próbálkozott, soha nem tudott előre köszönni Laczynak, mert mindig megelőzte. Egyébiránt még a taknyos gyerekeknek is előre köszönt. Próbáltam megfejtetni, mit akart közölni evvel a gesztusával, krisztusi alázatát az emberekkel szemben, samaritánus voltát, túláradó szeretetét?

A *Napjaink* versrovatának gazdájaként sokszor hozta nehéz helyzetbe szerkesztőtársait aival, hogy soha, senkinek nem adott vissza kéziratot, senkit sem utasított vissza, azt hitte, hogy mindenki költő, aki versfeleséget ír. Nem tudott nemet mondani, nem tudott, talán nem is akart kritikus lenni, a bíráló idegen volt az ő természetétől. Az ő természetére ez a jelző illik leginkább: angyali.

Angyali jóságát, végtelen türelmét tanítóként „hivatalosan” is gyakorolhatta évtizedeken keresztül. Szalonnai gyermekek százai – köztük sok hátrányos helyzetű – kaptak tőle életre szóló útravalót. Emberséget.

Kisiskolásként Tóth tanító nénitől hallottam róla először, a költő-tanítóról, akinek versei jelennek meg az újságokban. Ez engem felvillanyozott, hiszen akkor már magam is verselgettem, szerettem volna bekerülni én is az újságba, nyomtatásban látni a nevemet. Arra gondoltam, ha születhez költő Perkupán is, nemcsak Kiskőrösön, Nagyszalontán, Érmindszenten, miért ne születhez Szögligeten is. Nem alább való falu az sem. Kalász tanító bácsi példával szolgált nekem, olyan híres akartam lenni, mint ő. Abban, hogy mindenképpen költő akartam lenni, nagy szerepe volt neki, akit személyesen csak jóval később ismertem meg, amikor már nekem is jelentek meg verseim, s akit mások elbeszélése szerint nagyon dicsért, valahogy így: „ez a szögligeti fiú már jobb verseket ír, mint én.” Mondta vagy sem, nem tudom, mindenesetre nagyon hízelgett a hiúságomnak. S ha mondta, úgy gondolta-e, vagy csak elhelyezett egy tetszetős lözongot a levegőben?

Évek során több verset is írtam hozzá, parodizáltam is. Két paródiám valahogy az ő versei közé keveredtek a *Napjaink* szerkesztőségben, és az ő neve alatt, az ő versei között láttak napvilágot, amin én jót nevettem, s a kérdésre, hogy mit szól hozzá, azt felelte, észre se vette a kakuktköjtőjét. Azt hiszem, csak addig volt számára fontos a vers, amíg megírta, a továbbiakban nem nagyon érdekelte, a legtöbbször el sem olvasta őket. Nem latolgató, nem javítgató, ami nem jelenti azt, hogy nem szenvedett meg a verseivel. Biztosan gyöttrődött ő is, csak nem mutatta, az nem tartozik az olvasóra.

Amikor középiskolásként Miskolcra kerültem, gyakran találkoztam verseivel a *Napjaink* hasábjain. Ő írta a legszebb verseket, nekem legalábbis az övéi voltak a legszebbek. Az olyanok, mint a *Csüng a Hold az almafán*, *Anyának kontya van*, *A hegyek*, *Csörlő szarka* és folytathatnám a sort. Üdék voltak ezek a versek, olyan egyszerűek, mint a népdalok. Olyan természetességgel

szólt meg a verseiben, ahogy az eső elered, ahogy a szél fúj. Született tehetség volt; amit másoknak tanulni kellett, ő ösztönösen tudta, ahogy a rigó is hibátlanul fújja a fán.

Cs. Varga István jegyezte fel róla: „Amikor Szalonnán meglátogattam, a vonatvezető leszállt, elmondott egy szép Kalász-verset, aztán vidáman kezét fogott a költővel, visszazállt vaspáripájára és folytatta útját. A Rakaca-tó vendéglőben élénk siető pincér Kalász-verssel köszöntött és barátsággal invitált bennünket...”

Egykori évfolyamtársa mesélte: főiskolás korában gyakran került pénzzavarba, szülei meglehetősen szegények voltak, kénytelen volt társaitól kölcsönkérni egy kis sörrevalóra. Egyszer adósa maradt az említett barátnak is. Így fordult hozzá, amikor újra kölcsön akart kérni tőle: „Én tartozom neked húsz forinttal, nem tudnád megadni?” Persze hogy kapott egy újabb húszast. Egy ilyen kedves kópét nem lehet visszautasítani.

Egyszer végigmentem vele Szendrőn. Bárkivel találkoztunk, mindenki ismerősként üdvözölte; volt, aki verseiből citált. Mindenkihez volt egy jó szava, mosolya, vicce. Tréfákat koccintottak egymáshoz. De nem csak Szendrőben ismerték, mindenütt végig a Bódva-völgy és a Cserehát kis falvaiban. Ha Szalonnáról Miskolcra kellett utaznia, sosem szállt vonatra, vagy buszra. Gyalog indult el, néhány perc múlva úgyszólván valaki, személykocsi vagy teherautó állt meg a kedvéért, s vitte el oda, ahová menni szándékozott. Viccekkal, versekkel fizetett a fuvarért a sofőr nagy meglepedésére.

Valamikor a nyolcvanas években betértünk az edelényi Bódva étterembe. Még helyet se foglaltunk, a fiatal pincér máris hozta Laci bátyánk kávéfőzőn felgőzölt sörét. (Laczy akkor volt túl a gégeműtétjén, szeretett italát nem ihatta hidegen.) A pincér nem fogadott el pénzt, mint a Laczy vendége, én is mentesültem a fizetés alól. Persze nem távoztunk fizetés nélkül, Laczy a fiatalember kérésére gyorsan egy bökverset rögtönzött: *Halkan // kanol a hal-kan*.

Legismertebb bökversét, a *Bocsánat, ha zavarok, / itt laknak az avarok?* egy történelmi dráma-trilógia első darabjának szinopszisaként aposztrofálta. Címe: *A magyarok bejövetele*.

Tornanádaskáról egy szavalóversenyről hazafelé utaztunkban betértünk néhány útmenti kocsmába lezutyintani egy-egy pofa sört. A gépkocsivezetőnek, vagyis oldalbordámnak nem volt kifogása ez ellen. Sehoh sem kellett fizetnünk, mindenütt ismerték Laczyt, a világeért sem fogadtak volna el pénzt a „mi költőnkől”. Legendahóssé lett alakja ma már éppúgy hozzátartozik szülőföldjéhez, a kies Bódva-völgvéhez, mint a névadó folyó, a zilizi ezeréves kocsányos tölgy, vagy a rakacai víztározó. Kultusza halála után kilenc évvel is eleven, a múcsyonyi iskola az ő nevét vette fel, a Költészet napja alkalmából Edelényben évente rendezik a róla elnevezett szavalóversenyt.

Bennem csibészes mosolya maradt meg leginkább.

Filip Gabriella

Most vagyunk mi

„...úgy csinállok, mintha élnek / mintha valamit remélnék...” Ez a két Kalász-sor most akadt belém, amikor azon töprengtem, mit is írhatnék erre az alkalomra, Kalász László hetvenötödik születésnapjára. Valami személyeset, valami kedveset, pláne szellemeset. De megelőzött: ő írt nekem. Lám, újra elolvastatta velem összes verseit.

Sőt, másokkal is üzent. Először azt hittem, ez valami tévedés lehet, elvétett címzés, amikor a napokban az íméleim között megjelent egy Kalász-vers. Egy régi ismerős küldte, csak úgy: minden indoklás nélkül. Azóta sem tudom kitalálni, neki miért lehetett fontos, hogy elküldje ezt a költeményt, de fontos volt, nekem pedig nagyon jól jött. Megerősített: írni kell. Ideje lenne megválaszolni – ha kissé megkésve is – a Kalász Lászlótól kapott leveleket.

Gyöngybetűkkel – ahogy csak egy igazi tanító tud – írta a megjelenésre szánt versei mellé a kísértőleveleket. Évente háromszor-négyszer borítékba zárva küldte üdvözlétét, köszönte a korábbi megjelenést, és kérte, viseljem gondját a legfrissebb költeményeknek. Aztán az udvarias mondatok mellett mindig volt valami huncut megjegyzés, derűs csipkelődés. Például:

„Mellékelek egy verset. A felét húsvétra, másik felét meg költészeti célra.” Vagy: „Várom már a tavaszt, hogy frissebb írásokat küldhessek.” Aztán: „Itt küldök kettő verset. Ha tetszenek, ha nem, szíveskedjen közzétesetni a lapban mielőbb, mert felment a serek ára. (A benziné engem nem érint.)”

Az idézett mondatok ugyan csak nekem szóltak, de nem volt bennük semmi személyes jellegű megjegyzés, így Kalász László halálakor összeállítottam belőlük egy csokorra valót. Az emlékére írt versek, a munkásságát, emberségét méltató komoly írások és persze az ilyenkor szokásos nekrológ mellett a megyei napilapban megjelentek ezek a szelíd tréfák is. Hogy sokan olvashatták, abból tudtam, amikor megjöttek a következő küldemények – de már nem tőle, mégis ő viccelt meg mindannyiunkat.

Azok a tollforgatók, akik korábban szóra sem méltattak, hanem csak beborítékolták megjelenésre szánt írásait, és legfeljebb sürgető és méltatlankodó telefonokat engedtek meg, ezután már alapos kísértőleveleket írtak – hosszan, cirkalmasan. Azt hiszem, az örökkévalóságnak szánták, ezért én nem is őrizhetem ezeket.

Így most – Kalász Lászlóval szólva – csak „viccelgetek erre-arra...”